

Michel Houellebecq
Bernard-Henri Lévy

Közellenségek

Fordította
TÓTFALUSI ÁGNES

A fordító a Műfordítók Egyesületének tagja

A fordítás alapjául szolgáló mű
Michel Houellebecq – Bernard-Henri Lévy:
Ennemis Publics, Paris, Flammarion, 2008

A verseket fordította Tótfalusi István

© *Flammarion / Grasset & Fasquelle, Paris, 2008*
Hungarian translation © Tótfalusi Ágnes, 2019

Most elmesélek egy anekdotát. Rövid kis történet, de sok mindent meg lehet tudni belőle. Abból az időszakból való, amikor az a sok szájalmas, összecsapott, hibáktól hemzsegő könyvecske megjelent rólam, amelyek életrajz címén rosszindulatú kitalációk szövetét terítették az olvasó elé. A kupacban volt egy, amelyik azt állította, hogy azonfelül, hogy rossz író és nagyszájú pozőr vagyok, egy unalmas Narkisszosz, aki egyetlen oldalnyi figyelmet sem érdemel, még igazi gazember is: egy angol civil szervezet (sic!) feltárta, hogy sokezernyi rabszolgát dolgoztatok obskúrus afrikai ipartelepeken. És tessék, egy szép napon kinyitom a *L'Express*-t, és találok benne egy kritikát erről a bizonyos könyvről, amely a „BHL szép kis ügyei” (vagy valami hasonló) címet viseli. Rövid kritika. Nem rosszindulatú. Sőt úgy emlékszem,

a rokonszenves újságíró igazán érdeklődik az „esetem” iránt. Azt a kis apróságot leszámítva, hogy lényegében azt fejtegeti: „A fickónak valóban vannak erényei; nagyon értékes könyvet írt Sartre-ról; csakhogy egy angol civil szervezet jóvoltából ezentúl már azt is tudni fogjuk, hogy ez a nagy humanista, aki folyton az emberi jogokról és az elnyomottak sorsáról papol, tulajdonképpen rabszolgatartó stb., stb. ó, de különös az élet! hogy ezek az írók milyen titokzatos személyiségek! és hogy milyen izgalmas ez a titok...” Még egyszer: ez az újságíró igazán jóindulattal fordult egy olyan összetett személyiség felé, aki egyszerre képes jó könyvet írni Sartre-ról, és kizsákmányolni a népet. A paradoxon vitathatatlan tényként volt felmutatva, egy fikarcnyi felháborodás sem színezte a hűvös hangnemű elemzést, amely tovább gazdagította az irodalomtörténet furcsaságait taglaló narratívát. De miért nem támadta meg a könyvet, amely bedobta a köztudatba ezt az „információt”? kérdezte tőlem döbbenten a *L'Express* főszerkesztője, Denis Jeambar, amikor összefutottunk valahol, és én elmondtam neki, hogy a történetnek az égvilágon semmi alapja sincs, és elég sajnálatos, hogy az ő hetilapja is átvette ezt a hazugságot. Mert attól semmi sem változott volna, feleltem neki. Mert miután az ilyesféle információk már megjelentek nyomtatásban valahol, hiába indítunk pereket, mindenképpen bekerülnek a köztudatba. Mert soha, de soha nem lesz második esélyed, miután egy Exocet rakétával szétlőték a fejedet.

A rágalmakat tehát ismerem.

Azt hiszem, hogy a nyomomba szegődött csordákat is.

A nyilvános és magánszféra szétporlasztását, az ember levadászását az író mögött, amikor rám eresztik a kutyákat, hogy tépjék le az álarcomat, és szerezzék meg a titkaimat – igen, attól félek, ezt is megtapasztaltam.

Egészen a fizikai agresszióig, egészen az arc megtámadásáig (gondoljunk csak a valóságos divattá vált torta-dobálásra, amelyről mintha senki nem érzékelné, hogy nemcsak testi, hanem lelki agressziót is jelent) – ebben is részem volt, nem is egyszer.

De mi most arról akarunk beszélni, arrafelé tartunk, ami ezután történik.

Úgy érzem, maga a kimenetelt illetően téved.

Ugyanis egyáltalán nem értek egyet azzal a gondolat-tal, hogy ebben a küzdelemben, a háborúban, amely to-tálisnak szeretné láttatni magát, az írók és az egyéni-ségeket gyűlölő csorda közötti dulakodásban mindig a csordáé lesz a győzelem – és igyekszem pontosan elma-gyarázni, hogy miért nem.

Először is: a csorda fél.

Ezt hajlamosak vagyunk elfelejteni, amikor látjuk, hogy milyen haragos és vad tud lenni, milyen vérszom-jas és lendületes.

De amint ön olyan találóan megjegyezte: a csorda fél.

Sokkal jobban fél, mint mi.

Sokkal jobban, mint maga, én, vagy bármelyik író, aki egyszer már bekerült a sötétkamrájukba.

Ez Bernanos tézise a nácikkal kapcsolatban.

Ezt állítja Malaparte a *Kaputt* című regényének abban a jelenetében, ahol Himmlerrel a gőzfürdőben találkozunk. És azt hiszem, ez igaz – azt hiszem, az emberek nem lennének annyira gonoszak, ha nem egy természetükben gyökerező, elnyomhatatlan, állati félelem mozgatná őket.

Persze nem szabad összekeverni a szezont a fazonnal. Nem fogjuk a nációhoz hasonlítani azokat az embereket, akik arra használják fel az anyja regényét, hogy már megint arcul köphessék magát. De mégis azt hiszem, okkal gondolhatjuk, hogy a gonoszok nagy többségükben beijedt emberek. Okkal gondolhatjuk, először is, mert ez az igazság: félnek ők mindentől, az élettől, a haláltól, a kísérteteiktől, a saját agyrémeiktől, a bennük élő halott gyermektől, akinek a holttestét magukban cipelik, a többi ember gonoszságától, a saját magányuktól, a vágyaiktól, a vágy hiányától, az eltitkolt, feltáratlan gyöngeségeiktől, a bennük lakó örülettől vagy konformizmustól, végleges közepszerűségüktől és romba dőlt ambícióiktól, a mindenki mindenki ellen folytatott háborújától, vagy az örök pihenőtől, ahová, tudják jól, egyszer mind elérkezünk. De azért is okkal gondolhatjuk, mert miután megértettük, miután felfogtuk, hogy a gonoszság egy pánikszerű, szánalmas félelemből fakad, és a rágalmazók mindent megtennének, hogy ne kelljen nyíltan megmutatkozniuk, kicsit elfeledkezünk a félelmünkről, és bátrabban tudunk ellenállni, sőt harcolni is.

Most elmesélek még egy történetet.

Körülbelül egy időben történt az előzővel. Bár már akkoriban is úgy gondoltam, hogy *utána* nem érdemes pert indítani, hiszen a baj már megtörtént, arról viszont mindig is meg voltam győződve, hogy az ilyen „könyvek” megjelenése *előtt* minden lehetségest meg kell tenni, hogy felszedjük az aknákat és csökkentsük a károkat, hogy a legnagyobb disznóságok ne vésődjenek be az emberek tudatába. Így aztán ha a szerzők megkérnek rá még a könyv megírása előtt, általában találkozom velük. Mert arra gondolok, talán maradt bennük egy szemernyi tisztesség, és bemondásra elhiszik, hogy nem vagyok pederaszta, apagyilkos, sem semmi ilyesmi. És, őszintén megvallom, ilyenkor az is dolgozik bennem, hogy a világért sem hagynék ki egy alkalmat a szórakozásra – később elárulom, mennyire élvezem, amikor félreinformálom a hitvány alakokat, majd mikor a könyvükkel sikert arattak, neveltségessé teszem őket. Tehát e kettős érdektől hajtva: a félretájékoztató reményében, és hogy gyöngítsem a becsapódás erejét, hajlandó vagyok találkozni az illetőkkel. Akkoriban volt köztük egy, akit különösen alattomosnak tűnt, és nem akartam, hogy beleüsse az orrát azokba a magánéleti kérdésekbe, amelyek körül keringett.

Így aztán a külvárosi bárban, ahol találkoztunk, előbb felkeltettem a bizalmát, majd a lehető legnyájasabban így szóltam hozzá: „Emlékszik még az 1970-ben megtartott helsinki konferencia záróokmányában megfogalmazott »három kosár« tételre? szóval, amikor felállítom a mérleget a rágalmakról, amelyeket, ha jól értem a kérdéseit, közölni akar rólam a könyvében, ennek a tételnek

az alapján fogok eljárni; vannak azok a rágalmak, amelyekről nem tudom bebizonyítani, hogy hazugságok – mondjuk, ezek kerülnek az első kosárba; aztán ott vannak azok a rágalmak, amelyeket az én gonosz ügyvédem, Thierry Lévy vissza tud vonatni magával, és biztosíthatom, nem szívbjajos, könnyedén megteszi – ezek kerülnek a másodikba; és végül vannak azok a hazugságok, amelyeknek nem akarom, hogy akár egy megnyert per is nagyobb nyilvánosságot adjon, de a nyilvánosságra hozataluk pofabeverős, enyhébb balesettel, kisebb vagy nagyobb ijedséget okozó retorziókkal járna az ön számára – tudom, hogy nem helyes így beszélni, de nem jobb-e, barátok között, »azelőtt« mondani el ezeket a dolgokat, mint »azután«? nem kellemesebb-e mindenki számára, ha rögtön lefektetjük a játékszabályokat, amíg túl késő nem lesz? nos, ezeket hívom a harmadik kosárba való rágalmaknak, és mindjárt nagyon pontosan elmondom majd, mik is ezek...”

A fickó ebben a pillanatban felpattant. Állati dühösen, bíborlila fejjel közölte velem: „Uram, ez zsarolás; és én nem tűröm, hogy megzsaroljanak; nincs egymás számára több mondanivalónk, jó estét.”

Én meg ott maradtam az asztalnál, mint egy hülye, és azt gondoltam magamban: „megpróbáltam és veszítettem; még az is lehet, hogy a pofa beleírja a könyvébe ezt a jelenetet – én azt tenném a helyében –, sőt ezzel fogja kezdeni; úgy kell nekem; jó lecke volt; pedig tudtam, hogy soha nem szabad az emberek aljasságára spekulálni...”

Itt tartottam az elmélkedésben, amikor látom ám, hogy nyílik a bejárati ajtó, és a bíborlila fejű lép be rajta, félénk mosollyal, még mindig konok, de nyájasabb arc-kifejezéssel: „Na, jól van”, jegyezte meg dühösen, majd visszaült, és elővette a zsarunotesztát, amelybe a jegyzeteket készítette az incidens előtt... „látom, hogy nincs egészen magánál... voltaképpen meg is értem... az édesapja, a felesége, a gyermekei... értem... kérem, mondja el pontosan, mi is kerülne abba a harmadik kosárba...”

És a probléma meg volt oldva. A csordaember berezelt. Kitört rajta a gyáva ember közönséges, ostoba félelme, aki, mint egy rossz krimiben, nem akarja, hogy beverjék a pofáját, tehát alkudozni kezd. És végül semmi olyasmi nem jelent meg a könyvében, amitől tartottam.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.

www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben,
a nyomda alapításának 137. esztendejében, 2019-ben
A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja
Felelős vezető Erdős Tamás vezérigazgató
Telefon: 66/887-400
<http://www.gyomaikner.hu>
E-mail: knernyomda@gyomaikner.hu

Kontrollszerkesztő Darvasi Ferenc
Felelős szerkesztő Rostás Eni
Kézirat-előkészítő Tomka Eszter
Korrektor Hradeczky Moni
Műszaki vezető Takács Klári
A kötetet Pintér József tervezte
Kiadványszám 8929
Garamond betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 3847 5